

Ελιγμός χωρίς νόημα

Ενα συνήθη ελιγμό αποτελεί η δημοσιοποίηση από την κυβέρνηση της αναβολής κατάθεσης του νόμου-πλαισίου για τα ΑΕΙ στα θερινά τμήματα της Βουλής. Οι πραγματικές προθέσεις, εκείνες που θέλουν το υπουργείο Παιδείας χωρίς κανέναν ουσιαστικό διάλογο ν' ανατρέψει δεδομένα στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης, δεν αλλιάζουν. Εκείνο που αλλιάζει είναι η τακτική. Οι αντιδράσεις που προκάλεσαν στον εκπαιδευτικό χώρο οι προτάσεις του υπουργείου ήταν εκείνες που τρόμαξαν την κυβέρνηση, η οποία έβλεπε πως το φοιτητικό κίνημα άρχισε ν' αποκτά μαζικά χαρακτηριστικά, να προστίθενται σ' αυτό πολλοί εκπαιδευτικοί και να έχει οδοένα και μεγαλύτερη συμπαράσταση από την κοινή γνώμη.

Βέβαια, η αλήθεια είναι πως πολλές φορές στο παρελθόν η κυβέρνηση προώθησε σκληρά μέτρα αγνόοντας τις αντιδράσεις των εργαζομένων. Ωστόσο, τότε βρισκόμασταν μακριά από κάποια εκλογική αναμέτρηση. Τώρα, τα δεδομένα είναι διαφορετικά. Βρισκόμαστε λίγους μήνες πριν από τις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές, στις οποίες η Νέα Δημοκρατία και τα υπόλοιπα κόμματα θα μετρήσουν την επιρροή τους στο εκλογικό σώμα. Και σίγουρα η κυβέρνηση δεν θα επιθυμούσε να πηγαίναμε στις εκλογές αυτές με ένα κλίμα αρνητικά φορτισμένο γι' αυτήν, με χιλιάδες φοιτητές στους δρόμους και δεκάδες πανεπιστημιακές σχολές κλειστές.

Ωστόσο, αυτό που δεν έχει συνειδητοποιήσει η κυβέρνηση, και ιδιαίτερα το υπουργείο Παιδείας, είναι πως οι φοιτητικές εξεγέρσεις έχουν αποκτήσει ιδιαίτερα μαζικό χαρακτήρα, πρωτόγνωρο για τα τελευταία τουλάχιστον δέκα χρόνια και δεν θα καμφθούν εύκολα. Αρα, δεν έχει τόση σημασία ο χρόνος που θα καταθέσει το νόμο-πλάσιο, αλλά το περιεχόμενό του...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΤΕΛΑΚΗΣ
pantelak@enet.gr

Το πρόσφατο τραγικό αεροπορικό δυστύχημα στον ενάεριο χώρο του Αιγαίου εντός των ορίων του FIR Αθηνών, επανέφερε, όπως ήταν φυσικό και αναμενόμενο, στο προσκήνιο τη συζήτηση όλων των θεμάτων και των προβλημάτων που προσδιορίζουν τις ελληνοτουρκικές και κατ' επέκταση τις ευρω-τουρκικές σχέσεις.

Η ενδιαφέρουσα και σημαντική αυτή συζήτηση και η αναζήτηση των προτάσεων για την αντιμετώπισή τους προσδιορίζονται κυρίως από το γεγονός ότι η Τουρκία είναι υποψήφια προς ένταξη στην Ε.Ε. χώρα, με τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις εν εξελίξει, γεγονός που σημαίνει ότι η Τουρκία βρίσκεται ήδη μέσα σε συγκεκριμένο πλαίσιο, όπως αυτό προσδιορίζεται από τις σχετικές ανακοινώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου Υπουργών (βλ. διαπραγματευτικό πλαίσιο). Προσδιορίζεται ακόμη από τις σχετικές παραγράφους δύο τουλάχιστον ευρωπαϊκών συμβουλίων, ήτοι του Ελσίνκι και του Δεκεμβρίου 2004, παράγραφοι που δείχνουν με αρκετή σαφήνεια και τη μεθοδολογική προσέγγιση που θα έπρεπε να ακολουθηθεί προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που προσδιορίζουν τις ελληνοτουρκικές σχέσεις - προβλήματα που βεβαίως δεν είναι μόνο διμερή, αλλά είναι σαφώς πλέον και ευρωπαϊκά.

Υπό αυτό το πρίσμα είναι σαφές ότι η συζήτηση και η αναζήτηση λύσεων για τα ζητήματα που απασχολούν τις ελληνοτουρκικές και ευρωτουρκικές σχέσεις γίνονται με δεδομένο ότι η ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας και η στήριξη που παρέχεται σε αυτή θα συνεχίζεται ως πολύ σωστή επιλογή.

Μεθοδολογικά, τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2004 δημιουργούν ένα πολυεπίπεδο πλαίσιο για την ειρηνική αντιμετώπιση των θεμάτων και προβλημάτων αυτών - ένα πλαίσιο που βρίσκεται και σε πλήρη αρμονία τόσο με τα προβλεπόμενα από τη Γενική Πράξη για την ειρηνική επίλυση των Διεθνών Διαφορών του 1928 όσο και με τις σχετικές παραγράφους για το ίδιο θέμα του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Όπως είναι ήδη γνωστό, αντικείμενο ιδιαίτερης συζήτησης ήταν η σαφής αναφορά των δύο κειμένων συμπερασμάτων των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και στη σημασία του για την υιοθέτηση και αποδοχή λύσεων για τα ζητήματα που απασχολούν.

Κατ' αρχήν πρέπει να επισημανθεί για μία ακόμη φορά ότι «προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο» έχει ως κύρια προϋπόθεση τη σύνταξη του συνυποσχετικού, ενώ θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι με βάση τη διεθνή νομολογία σε ό,τι αφορά την αποδοχή της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου μπορούν να διατυπωθούν από τα μέρη επιφυλάξεις ως προς το εύρος της δικαιοδοσίας του.

Το βασικό όμως ερώτημα, που έχει σχέση με την προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο, είναι για ποιο ή ποια θέματα θα γίνει η προσφυγή αυτή.

Μια προσεκτική εξέταση των θεμάτων και των προβλημάτων που προσδιορίζουν τις ελληνοτουρκικές σχέσεις οδηγεί στο συμπέ-

Χάγη μόνο για υφαλοκρηπίδα

ρασμα ότι στην ουσία το μόνο ζήτημα που μπορεί να παραπεμφθεί στο Διεθνές Δικαστήριο είναι το ζήτημα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, όπου, σύμφωνα με τη Διεθνή νομολογία για το ζήτημα αυτό, είναι βάσιμο ενδεχόμενο να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της Τουρκίας σε ένα ποσοστό της τάξης του 25 με 30%.

Το ζήτημα του εύρους των χωρικών υδάτων, το οποίο η Τουρκία έχει κωδικοποιήσει και με τη γνωστή και επαναλαμβανόμενη περί «casus belli» απειλή της, συνιστά άρνηση της Τουρκίας στην Ελλάδα να μπορεί να ασκεί το δικαίωμά της, δικαίωμα που παρέχεται σε κάθε χώρα από το διεθνές δίκαιο για τον καθορισμό του εύρους των χωρικών υδάτων. Είναι μάλλον βέβαιο ότι αν η Τουρκία αποδεχόταν κατ' αρχήν το δικαίωμα της Ελλάδας, αλλά ζητούσε μέσα από διάλογο λόγω των γεωγραφικών συνθηκών την ελληνική κατανόηση ως προς την άσκηση του δικαιώματος αυτού, τότε η συζήτηση για το ζήτημα αυτό θα γινόταν σε άλλη βάση. Παρά ταύτα δεν θα πρέπει να αποτελεί θέμα προς παραπομπή στο Διεθνές Δικαστήριο.

Η ελληνική θέση για το ζήτημα του εύρους του εθνικού εναερίου χώρου (10 ν.μ.) σε σχέση με το εύρος των χωρικών υδάτων (6 ν.μ.) είναι ίσως το μόνο θέμα στο οποίο μπορεί να παρουσιαστούν κάποια προβλήματα κυρίως λόγω του γεγονότος ότι όλοι σχεδόν οι διεθνείς οργανισμοί κινούνται και στηρίζουν τη λογική των λεγόμενων «κυλίνδρων», σύμφωνα με την οποία το εύρος του εθνικού εναερίου χώρου ισοδυναμεί με το εύρος των χωρικών υδάτων. Το πώς θα αντιμετωπιστεί η πραγματικότητα αυτή και το ποια θα είναι η τελική θέση της Ελλάδας για το θέμα αυτό, είναι πρώτα θέμα εσωτερικού εθνικού διαλόγου και διακομματικής συνεννόησης.

Τα προβλήματα που παρατηρούνται στο FIR Αθηνών οφείλονται στο γεγονός ότι η Τουρκία είναι μόνιμος παραβάτης των κανόνων του FIR, αρνούμενη να συνεργάζεται σωστά με την υπεύθυνη για το FIR Αθηνών αρχή, που είναι η ελληνική Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας. Οι τουρκικές παραβάσεις των κανόνων του FIR Αθηνών, πέραν άλλων, θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των πτήσεων των διερχόμενων από το FIR Αθηνών πολιτικών αεροσκαφών. (Ας αναλογιστεί κανείς τι θα μπορούσε να είχε συμβεί στο διερχόμενο Airbus των αιγυπτιακών αερο-

γραμμών κατά το πρόσφατο επεισόδιο στο Αιγαίο).

Στο διάστημα των τελευταίων 20 ετών, που η Τουρκία δεν τηρεί τους κανόνες του FIR Αθηνών, οι παραβάσεις θα μπορούσαν να κωδικοποιηθούν ως εξής:

α) Άρνηση υποβολής σχεδίων πτήσης των μαχητικών αεροσκαφών: το ζήτημα αυτό δεν συζητείται διεθνώς βέβαια μόνο σε σχέση με την Τουρκία. Κι άλλες χώρες με πρώτες τις ΗΠΑ αρνούνται κατά κανόνα να υποβάλουν σχέδια πτήσεων για τα μαχητικά αεροσκάφη τους. Η δε σχετική διατύ-

ΑΡΘΡΟ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ*

πωση των κανονισμών του ICAO δεν δημιουργεί ευθεία υποχρέωση, απλώς εκφράζει ευχή. Το θέμα αντιμετωπίζεται συνήθως στο πλαίσιο του λεγόμενου πολιτικο-στρατιωτικού συντονισμού, που συνίσταται στη συνεργασία των υπευθύνων πολιτικών αρχών των FIR με τις στρατιωτικές για την αντιμετώπιση διαφόρων ζητημάτων. Όμως για το FIR Αθηνών υπάρχει ένα σημαντικό και ενδιαφέρον προηγούμενο. Παλαιότερα υπήρχε μια διμερής συμφωνία μεταξύ ΗΠΑ και Ελλάδας, σύμφωνα με την οποία το FIR Αθηνών είχε χωριστεί σε 6 τμήματα, Α, Β, C, D, E, F. Όταν αμερικανικά αεροσκάφη επρόκειτο να χρησιμοποιήσουν το FIR Αθηνών γνωστοποιούσαν στις ελληνικές αρχές τρία από τα 17 σημεία που περιλαμβάνει ένα σχέδιο πτήσης, ήτοι ώρα εισόδου (time of entry), ώρα παραμονής (time over target) και κώδικα IFF (identification friend or foe). Με αυτά τα στοιχεία οι ελληνικές αρχές εντόπιζαν τα αμερικανικά αεροσκάφη και προέβαιναν στις ανάλογες ρυθμίσεις ώστε να διασφαλίζεται η εναέρια κυκλοφορία μέσα στο FIR Αθηνών.

β) Η εσκεμμένη αργοπορία και σε ορισμένες περιπτώσεις άρνηση (π.χ. το καλοκαίρι του 1987) αποστολής NOTAM σχετικά με τη διεξαγωγή στρατιωτικών ασκήσεων στα διεθνή τμήματα του FIR Αθηνών με αποτέλεσμα η ελληνική υπηρεσία πολιτικής αεροπορίας να μην μπορεί να προχωρήσει στις ανάλογες ρυθμίσεις για την εναέρια κυκλοφορία και να υποχρεώνεται στη θέση μέτρων ελέγχου ροής κυκλοφορίας (flow control measures) στα σημεία εισόδου στο FIR Αθηνών με αποτέλεσμα να αναστατώνεται στην κυριολεξία η ευρωπαϊκή εναέρια κυκλοφορία, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

γ) Η δέσμευση περιοχών για τη διε-

ξαγωγή των ασκήσεων κατά τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργείται γύρω από πολλά ελληνικά νησιά στο Αιγαίο ένα «δαχτυλίδι», γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα την αποκοπή τους από την ελληνική ενδοχώρα.

Τα σοβαρά αυτά ζητήματα πρέπει αναμφίβολα να εξεταστούν, στο πλαίσιο όμως των αρμοδίων Διεθνών Οργανισμών και όχι του Διεθνούς Δικαστηρίου, με βάση τις υπάρχουσες διεθνείς συμφωνίες και βέβαια με το νέο δεδομένο ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πλέον υιοθετήσει τον κανονισμό για τον ενιαίο Ευρωπαϊκό Ουρανό που δημιουργεί μια νέα πραγματικότητα.

Έτσι, η Ελλάδα, η οποία αποδεικνύει καθημερινά διά των πεπραγμένων και της κυβερνήσεως και της αντιπολίτευσης ότι σέβεται τα δικαιώματα της μειονότητας, δεν έχει να συζητήσει τίποτε για το θέμα αυτό. Μπορεί μόνο να συστήνει στην Τουρκία να είναι πιο προσεκτική όταν αναφέρεται στο θέμα αυτό και να μην κρίνει «εξ' ιδίων τα αλλότρια».

Τέλος, σε ό,τι αφορά το σοβαρό ζήτημα της «αποστρατιωτικοποίησης» των νήσων, η Ελλάδα τηρεί τις σχετικές Διεθνείς Συνθήκες.

Θα ήταν χρήσιμο να υπενθυμιστεί στην Τουρκία ότι η ίδια, μετά την υπογραφή της σύμβασης του Montreux το 1936, είχε δεχτεί διά στόματος του τότε υπουργού Εξωτερικών Ρουσνί Αράς ενώπιον της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης ως αυτονόητο το ελληνικό δικαίωμα της επαναστρατιωτικοποίησης της Λήμνου και της Σαμοθράκης τουλάχιστον. (Η δήλωση αυτή του τότε Τούρκου υπουργού των Εξωτερικών θεωρείται δεσμευτική και με βάση τη νομολογία του Διαρκούς Δικαστηρίου της Κοινωνίας των Εθνών, βλ. Ihlen Declaration - Υπόθεση Δανίας-Νορβηγίας για το καθεστώς της Γριλανδίας).

Βέβαια η Τουρκία είχε αργότερα, στη δεκαετία του '80, προσπαθήσει να ανατρέψει τη σχετική αυτή δήλωση στο πλαίσιο του NATO, όταν στον κύκλο προετοιμασίας του αμυντικού σχεδιασμού δεν δεχόταν ότι η Συμμαχία μπορεί να θεωρεί τη Λήμνο ως «...territory to be defended...», γεγονός που είχε οδηγήσει την τότε ελληνική κυβέρνηση Α. Παπανδρέου ακόμα και στην υποβολή βέτο για το θέμα αυτό, ενώ παράλληλα η Τουρκία δεν επέτρεπε τη θέση σε λειτουργία του αεροδιαδρόμου B7 στο FIR Αθηνών, επειδή ο αεροδιαδρόμος αυτός «περνούσε» πάνω από τη Λήμνο.

Η έντιμη και ειρηνική αντιμετώπιση των θεμάτων και των προβλημάτων που προσδιορίζουν τις ελληνοτουρκικές σχέσεις αποτελούσε και αποτελεί διαχρονικά στόχο όλων των ελληνικών κυβερνήσεων και των ελληνικών πολιτικών κομμάτων. Στη λογική αυτή κινείται και η σημερινή κυβέρνηση, όπως άλλωστε φάνηκε και από τις επίσημες τοποθετήσεις του πρωθυπουργού και των δύο αρμοδίων υπουργών. Το τραγικό δυστύχημα των προηγούμενων ημερών επιβεβαιώνει την ορθότητα του στόχου αυτού. Παράλληλα, δημιουργεί νέες συνθήκες για τη συνέχεια αυτής της πολιτικής, με τη συνεκτίμηση βεβαίως και όλων των νέων στοιχείων και παραμέτρων που υπάρχουν.

*Ευρωβουλευτής της Νέας Δημοκρατίας

“ Για τα άλλα σοβαρά ελληνοτουρκικά ζητήματα υπάρχουν οι αρμόδιοι διεθνείς οργανισμοί ”